

Ljevica postaje sila u EU parlamentu?

hrvoje šimičević

28.04.2014. 03:10 Europa Ispiši

Illustracija: Die Linke

saveza...

...jačanje OSCE-a i prestanak neokolonijalnog sekundiranja američkim ratnim pohodima.

U danima kad je na ulicama Madrida, Rima i Bruxellesa prosvjedovalo više stotina tisuća ljudi zbog neoliberalnih politika nametnutih iz Bruxellesa, objavljeni su rezultati izbornih procjena prema kojima će grupacija radikalne ljevice postati treća po veličini u sljedećem sazivu Europskog parlamenta. Prema toj je anketi Ujedinjena europska ljevica/Nordijska zelena ljevica (GUE/NGL), trebala dobiti više od 60 mjesta u EP-u. Procjena se prošli tjedan korigirala; sada je ljevica pala na četvrto mjesto, iza liberala, s pedesetak mogućih mjesta u budućem sazivu. No, čak i kada bi se ostvarile potonje projekcije, bio bi to uspjeh kakav zastupnici radikalne ljevice nisu imali još od osamdesetih godina prošlog stoljeća, kada je u Europskom parlamentu sjedilo maksimalno 49 takvih zastupnika.

tsipras_wikimedia-commons.jpg

Srednjestrugaški mediji okarakterizirali su ovakve rezultate kao kriznu posljedicu "radikalnog populizma i euroskepticizma u Europi", svrstavši ih u isti koš sa neofašistima koji na drugom rubu ideološke margine, zazivajući više-manje programatsko trijebljenje Drugog, nezastavljivo marširaju prema europskim centrima moći. Suprotno tome, "populisti" s ljevice u svojim programima imaju zahtjeve slične prosvjednim vapajima diljem Europe: radikalnu demokratizaciju europskih institucija, odbacivanje postojećih imigrantskih politika i borbu za socijalnu Europu, zaokret od neoliberalnih politika prema socijalno pravednijem ekonomsko-političkom sustavu, "rasturanje" NATO saveza, jačanje OSCE-a i prestanak neokolonijalnog sekundiranja američkim ratnim pohodima.

Takvi politički zahtjevi, prema svemu sudeći, nailaze na sve veće odobravanje birača. Čak su i rezultati recentnijih lokalnih izbora ali i predeuoparlamentarnih anketa pokazali porast popularnosti lijevih stranki u zemljama članicama EU.

Luke March: "Kontekst krize se svakako promijenio od zadnjih izbora 2009. godine i ove stranke to mogu iskoristiti kao svoju prednost."

Najveći razlog leži u porastu *Syrize*, grčke koalicije radikalnih stranaka i organizacija, vodećoj u anketama u toj zemlji uoči izbora, koja bi mogla imati između pet i sedam zastupnika u Europskom parlament. Značajan porast, ili barem poduplavanje dosadašnjeg minimalnog broja zastupnika, očekuje se i u Španjolskoj te Portugalu i Nizozemskoj. Većina drugih stranaka iz grupe GUE/NGL također ima dobre šanse povećati ili ostati na istom broju zastupnika. Primjer su Danska, Njemačka, Francuska, i Irska, koje bi mahom trebale dati više zastupnika ljevici nego ih trenutno imaju u Europskom parlamentu. Kada je riječ o novim snagama ili povratku stranaka koje su izgubile mjesta 2009., šanse ima Finska. Italija također nema nijednog radikalnog ljevičara u EP-u, ali je na dobru putu da to ispravi. Naime, četiri manje stranke radikalne ljevice, godinama međusobno sukobljene, odlučile su podržati tzv. *listu Tsiprasa*, nazvanu po **Alexisu Tsiprasu**, grčkom čelniku *Syrize*. **Fabio Amato**, predvodnik *Tsiprasove liste* - kojoj su u jednom trenutku predvidjeli i do pet mjesta u Europskom parlamentu - već je najavio stvaranje južnoeuropske ljevičarske koalicije koja bi bila protuteža onome što naziva "političkom hegemonijom" Njemačke i EU-a. Sve popularnija djeluje i novoformirana *Ujedinjena ljevica*, koalicija stranaka u Sloveniji, odakle također najavljuju nužnost "nesvrstanog" ujedinjenja perifernih zemalja i izgradnju "socijalističke demokracije" u Sloveniji.

"Ne može se kazati kako je riječ o značajnijem usponu radikalno lijevih stranaka u Europi. Više je riječ o konsolidaciji ljevice u Europi. U nekim državama došlo je do *pravog rasta* do 20 do 30 posto na razliku od prošlih izbora. U drugim zemljama postotak je znatno manji", kaže za *H-Alter* **Luke March**, profesor na sveučilištu u Edinburgu i autor knjige "Radikalna ljevica u Europi", koji koristi kovanicu "radikalna ljevica" jer se, kaže, njome lingvistički najbliže može opisati težnja za temeljitim promjenama postojećeg sustava.

Luke March (Foto: Birmingham.ac.uk)

luke-march_birmingham.ac.uk.jpg

Prema njegovu mišljenju, razlog određene popularnosti ovakvih stranaka je upravo rastuće nezadovoljstvo građana trenutnim politikama EU, ponajprije u zemljama periferije, ali i u najmoćnijim državama-članicama, koje su također podvrgnute nešto manje rigidnijim proturecesijskim mjerama štednje.

"Kontekst krize se svakako promijenio od zadnjih izbora 2009. godine i ove stranke to mogu iskoristiti kao svoju prednost. Prije pet godina kriza nije bila ovako izražena u brojnim europskim zemljama, samim time ni aktualne mjere štednje. Tada su i brojne *mainstream* stranke pričale o državnim intervencijama u ekonomiju i nužnosti zaštite socijalnih prava. Sada se, međutim, suočavamo s promijenjenim scenarijem rastuće nejednakosti, nezaposlenosti, javnog duga, ekonomske depresije i generacijama lišenim perspektive. Ovo su problemi na koje je radikalna ljevica upozoravala godinama, do te razine da će im ovaj put donijeti određene političke bodove", smatra March, dodajući kako se, unatoč tome, ne treba očekivati ponavljanje *Syrizinog* velikog uspjeha u drugim državama, jer je Grčka specifična zbog totalnog raspada političkog sustava i agresivnog intervencionizma politika EU.

Upravo će potencijani budući grčki premijer Alexis Tsipras biti kandidat transnacionalne Stranke europske ljevice za mjesto predsjednika Europske komisije, gdje bi na koncu trebao sjediti predstavnik parlamentarne političke grupe s najviše osvojenih glasova

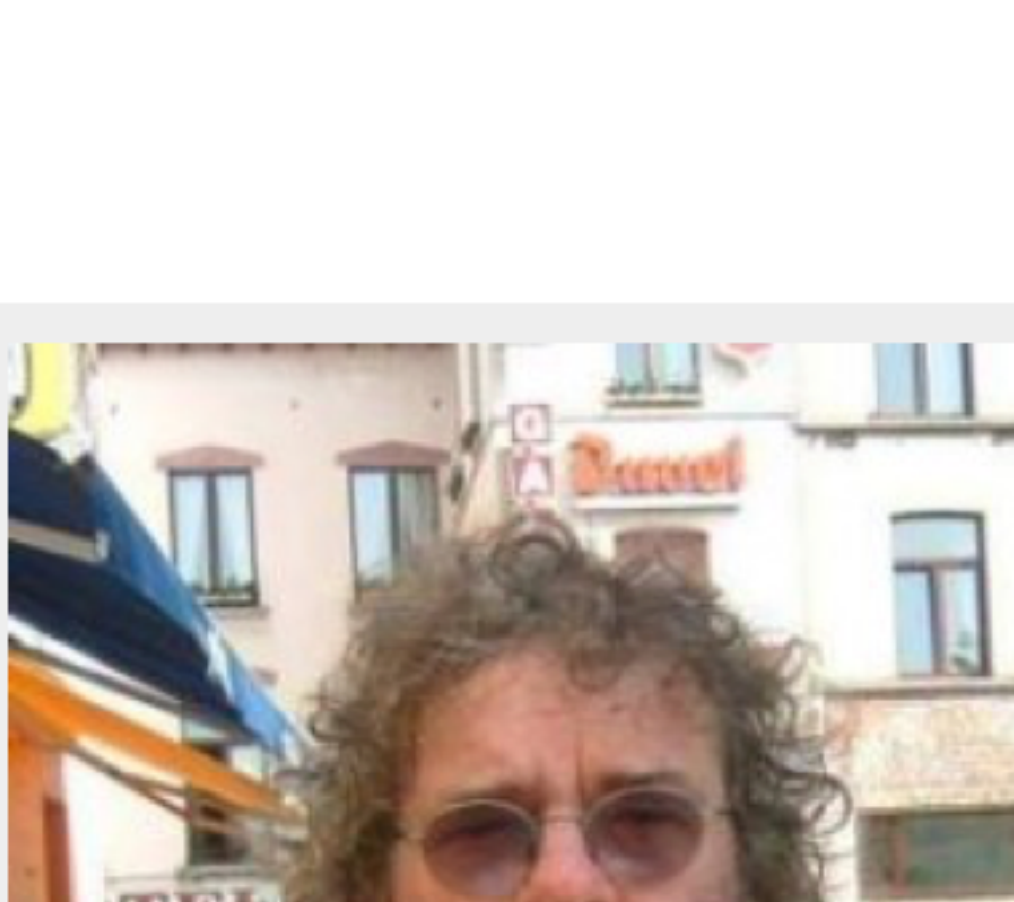
Upravo će potencijani budući grčki premijer Alexis Tsipras biti kandidat transnacionalne *Stranke europske ljevice* za mjesto predsjednika Europske komisije, gdje bi na koncu trebao sjediti predstavnik parlamentarne političke grupe s najviše osvojenih glasova. *Stranka europske ljevice* je za potrebe kandidature nedavno objavila i programski manifest, u kojem među ostalim traži socijalnu uniju, ukidanje mjera štednje i oprost većeg dijela javnog duga i zamrzavanja ostatka. Traži se i sprječavanje privatizacije javnih servisa, nacionalizacija energetske izvora i svih banaka koje su spašene novcem poreznih obveznika. *Stranka europske ljevice* zahtjeva i reformu eurozone, bezuvjetno posuđivanje novca Europske središnje banke prezađuženim državama-članicama po malim kamatnim stopama. Traži i neovisnost od SAD-a, hitno povlačenje svih država EU-a iz NATO saveza te uvođenje mjera protiv omasovljenog špijuniranja i odbacivanje predloženog trgovinskog sporazuma između SAD-a i Unije...

Prema mišljenju poznavatelja prilika na europskoj ljevici, manifest i Tsiprasova simbolična kandidatura mogli bi biti početak ublažavanja akutnog problema nedovoljne internacionalizacije lijevog pokreta u Europi i njezinog slabog utjecaja na europskoj razini. Jedan od razloga tomu je upravo narav političke grupe GUE/NGL u Europskom parlamentu, koja se bazira na konfederalnim načelima i, unatoč brojnim prednostima poput ideološke principijelnosti, ima nedostatak u slabijoj kolektivnoj političkoj učinkovitosti. Ta ključna boljka mogla bi se promijeniti dobrim rezultatima na izborima i pojavom istaknutog Tsiprasa, pod uvjetom, kaže March, da ne dođe do osnivanja novog bloka radikalno lijevih stranaka u EP-u, već da se ojača postojeća grupacija.

Postojeća grupa GUE/NGL, sastavljena od 35 zastupnika, u sebi sadrži poprilično šaroliku stranačku skupinu, koja varira od komunista, trockista, staljinista, zelenih, i socijaldemokrata. Neki od njih zazivaju revoluciju, poput španjolskih i grčkih komunista, drugi se pak zalažu za mijenjanje sustava unutar parlamentarne demokracije (njemačka *Linke*, francuski *Ljevi front* i razne socijalističke stranke), dio stranaka je protiv bilo kakvog oblika EU, eurozone ili novih integracija, a dio smatra da Unija može postojati na drugačiji i pravedniji način... *Syriza* se, zajedno s kandidatom Tsiprasom, ne protivi eurozoni i EU, ali je, dakle, za radikalnu promjenu institucija Unije i trenutnog ekonomskog modela.

Steve McGiffen, profesor u američkoj školi u Parizu, urednik portala *Spectrezone* i bivši savjetnik grupe GUE u Europskom parlamentu za okoliš, kaže kako se koalicija GUE/NGL može nazvati brakom iz interesa.

Steve McGiffen (Foto: Indymedia.ie)

stevemcgiffen_indymedia.ie.jpg

"Stranke variraju od staljinističkog KKE pa do Švedana, Finaca i drugih radikalno socijaldemokratskih stranaka. Između na nizozemski, trockisti, staljinista, zelenih, i socijaldemokrata. Neki od njih zazivaju revoluciju, poput španjolskih i grčkih komunista, drugi se pak zalažu za mijenjanje sustava unutar parlamentarne demokracije (njemačka *Linke*, francuski *Ljevi front* i razne socijalističke stranke), dio stranaka je protiv bilo kakvog oblika EU, eurozone ili novih integracija, a dio smatra da Unija može postojati na drugačiji i pravedniji način... *Syriza* se, zajedno s kandidatom Tsiprasom, ne protivi eurozoni i EU, ali je, dakle, za radikalnu promjenu institucija Unije i trenutnog ekonomskog modela.

"Njihov 'program' svodi se, u najkraćem, na glasanje protiv neoliberalnih nastaja na radnike i ranjive grupe, te odupiranje na sve moguće načine korporativnoj diktaturi EU-a", kaže McGiffen, koji se priklanja onim radikalnijim elementima ove grupacije što smatraju kako se EU ne može promijeniti u korist većine. "To je projekt kojem moramo pronaći suradnju, u isto vrijeme poštujući suverenitet i različite historijske specifičnosti svakog od naših europskih društava", istaknuo je McGiffen, dodajući kako bi stranke radikalne ljevice mogle i morale kapitalizirati potpunu dezideologizaciju lijevog centra, njihov gubitak tradicionalnog socijalističkog narativa i posljedično programsko prihvaćanje neoliberalizma.

Politolog **Andelko Milardović** također drži da su današnje socijaldemokratske stranke, baš poput konzervativnog centra, bazični neoliberali. "Za ove potonje to je razumljivo, ali za socijaldemokrate apsolutno neshvatljivo. Evidentno je socijaldemokratski koncept u krizi identiteta, budući da je samo nominalno ostao socijaldemokracija. Socijaldemokracija bi trebala štiti interese svih radnih slojeva, koji čine 95 posto društva, od industrijskih radnika do onih postindustrijskih. Socijaldemokratske stranke to ne čine, što će reći da se slabo ili nikako suočavaju s izazovima globalizacije", ističe Milardović.

Kada je riječ o zazivanju radikalnih promjena u EU, ovaj politolog drži kako je u pluralnom društvu potpuno legitimno i legalno promišljati političko-ideološke koncepte koji su potpuno drugačiji od dominantnih uređenja.

Steve McGiffen: "Njihov 'program' svodi se, u najkraćem, na glasanje protiv neoliberalnih nastaja na radnike i ranjive grupe, te odupiranje na sve moguće načine korporativnoj diktaturi EU-a"

"Mlađa i obrazovanija populacija koja prosvjeduje na ulicama ima drugačiji pristup svijetu i sve više uviđa kako postojeći tip neoliberalizma uspostavlja nekakvu vrst diktature *thatcherizma* u Europi. Ideje 'demokratskog socijalizma' ili socijalizma koje zazivaju prosvjednici ili pojedinačne radikalno lijeve stranke percipiram upravo kao pokušaj promišljanja alternative tom neoliberalizmu. Kako će se ta alternativa pojmovno zvati - socijalizam 21. stoljeća, demokratski socijalizam ili nekako treće - sasvim je svejedno. Ali očito je da je u državama i društvima - posebno onima pogođenim tranzicijskim stampeodom - dozlogrdilo postojeće stanje i da žele promjene", istaknuo je Milardović.

Budući da sve veća popularnost stranaka radikalne ljevice dolazi kao posljedica nepostojanja političkih i ideoloških alternativa postojećem kriznom stanju, pitanje je imaju li takve političke opcije šanse biti trajnija pozicija političkog mainstreamu u EU. "Teoretski, to je moguće, ali ovisi prvenstveno o različitim europskim strankama zbog čega je teško predvidjeti budućnost. Osmisliti i uvjerljivo politike i političke vođe, i biti sposobniji iskoristiti situacije poput financijske krize za povećanje popularnosti, što je dosad bio njihov veliki nedostatak", istaknuo je March.

Hrvatski laburisti - "radikalna ljevica"??

Dok je u većini država članica situacija ideološki jasna kada je riječ o pripadnosti nacionalnih stranaka grupaciji GUE/NGL, priča u Hrvatskoj znatno je zanimljivija. Naime, želi li prosječni hrvatski birač vidjeti **Tsiprasa** kao predsjednika Europske komisije, svoj će glas morati dati - *Laburistima!* Ta je, naime, stranka - za koju se može reći sve osim da je radikalna - pripadnik grupacije GUE/NGL.

Nikola Vuljanić: "Ne mogu prihvatiti stav nekih u grupaciji da je NATO zločinačka organizacija jer je bombardirala Beograd. Ja mislim da je to bio potreban i dobar potez"

"Radikalna ljevica je radikalna po tome što želi promijeniti smjer i filozofiju Europe i svoje države. Cilj nam nije profit, apstrakcije poput ovih i onih statističkih indeksa. Cilj nam je da građani bolje žive i da kontroliraju svoje živote na maksimalno izravan način. Ako je to radikalno, da, onda smo radikalni. Oko NATO pakta se ne slažemo. Ne mogu prihvatiti stav nekih u grupaciji da je NATO zločinačka organizacija jer je bombardirala Beograd. Ja mislim da je to bio potreban i dobar potez i to sam javno obrazlagao i na sastancima grupe i na zasjedanjima Parlamenta. Ne znam da li mi se tko to zamjerio, ali nije ni bitno. Zaista se ne moramo oko svega složiti", rekao nam je Vuljanić.